

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo l gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino sprejema J. Krajec v Novem Mestu, dopise pa uredništvo.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Kako se pravilno napravi slivovka.

Po dosti krajih Dolenjske in sploh Slovenske kažejo letos češplje (slive) kaj dobro. Skoraj sleherni kmetovalec, kateri ima dosti češpljevega drevja, se vže veseli, kako bode sušil češplje, posebno pa še kahal slivovko. Na mestu bode torej gotovo, da spregovorimo nekoliko besed, kako pravilno napravimo slivovko.

Pravi mojstri v tem delu so pač Sremci in Bošnjaki, katerih slivovka jako slovi. Ako hočemo torej tudi pri nas prav fino blago napraviti, posnemajmo jih. Prvo in poglavito, na kar pazi Sremc ali Bošnjak, ko napravlja slivovko, je pač to, da pusti češplje bolj ko le mogoče dozoreti. Kadar češpljam vže prične listje odpadati, češplje okolo pecljičkov pa vže veneti, takrat se lotijo šele obirauja. Da, v dostih krajih — to posebno po Hrvatskem — ravnaajo še celo tako, da češpljevo drevje, kadar češplje zoré, vsaki dan po

jedenkrat dobro potresejo, ter kar češpelj na tla pade, se pobero, ostale pa še dalje na drevju pusté. Tako delati, je opravičeno, seveda le tam, kjer se ima jako dosti češpljevega drevja, da se vsled tega slehrni dan natrese po jedna kad češpelj, ker manjše množine skorej ni mogoče pravilno dalje podelovat. Da se puste češplje kar le mogoče dobro zoreti, da vže prezoreti, je kaj opravičeno iz dveh vzrokov. Prvič se doseže s tem kolikor le mogoče sladkorja v njih, in iz tega nastaja redno pozneje pri kipenju (kisanju) alkohol ali moč (gajst) slivovke; drugič le popolnoma dozorela češplja ima v sebi tudi tise dišavne snovi, katere slivovki podeljujejo kaj prijetno vonjavo (duh). Kdor nepopolnoma zrele češplje obira, doseže torej očitno manj, slabotnejšo, in manj dišečo slivovko kakor pa tisti, kateri obira popolnoma zrele, da vže prezorjene. Kar gre pri popolnem zorenju ali prezorenju vode v zgubo — ker češplje ovenejo — se pač lahko doda iz vodnjaka

Obrane češplje treba je precej kar le mogoče

PODLISTEK.

Turki pred Siskom 1593.

Spisal M. Š.

Kakor vihra so prišli Turki iz Azije v Evropo začetkom 14. stoletja. V 100 letih podjarmili so balkanski polotok, 1453 pal je Carigrad v njihovo oblast. Toda že prej so jih spoznali naši pradedje. Prvikrat so prišli divji Turčini k nam ropat in pustošit l. 1418. in potem skozi več nego 200 let tako pogosto, da si ubogi Slovenci niso nikoli mogli počteno oddahniti. Kar čez noč so prišli ti divjaki, ne da bi bili vojsko napovedali, padli so kakor z neba v mirna sela, ki so se takoj napolnila z grozo in strahom. Okrutniki so pomorili stare ljudi in najmlajše otroke, krepke može in žene ter nežno mladino pa so tirali v sužnost, mnogo hujšo od smrti. Pa še srečen je bil, kdor je našel hitro smrt; tudi mučili so nesrečne naše očete na nezaslišan način, na kolce jih nabadali, drli in pekli.

Ti napadi so bili bolj ali manj hudi, kakor

so bili dotični paša bosanski in njegovi begi bolj ali manj podjetni. Nekateri so prihajali z rednimi vojskami in s topovi ter oblegali celo utrjena mesta, drugi so le na hitrih konjih razsajali po vaseh. Slovencem je pretil pogin. Od nobene strani niso dobivali podpore, sovražniki pa so jih stiskali od dveh strani, Benečani in Turki. Pomagali so si sami. Ustanovili so mejne straže, ki so s kresovi in streljanjem in zvonjenjem naznanjale prihod krutega sovražnika. Stanovi so potem odločili, koliko vojakov se ima zbrati in kolikor mogoče hitro je večja ali manjša vojska napadla Turke in jih tudi večinoma užugala. Ali vendar je dežela premnogo trpela vže zaradi velikanskih davkov, ne glede, da so Turki ravno najkrepkejše ljudi odvajali in plodna polja pustošili, prihajali so namreč najraje ob času žetve.

Hujša nego kedaj postala je nevarnost za Slovence koncem 16. stoletja. V Avstriji je vladal tedaj cesar Rudolf II. jako učen mož, ki je bil pa vse prej, nego dober vladar za tako razburjene čase. Ogri so se mu upirali, Nemci ga niso ubogali,

dobro zmastiti. Da se pri tej priliki tudi več ko mogoče koščice stare, stori se kaj prav, kajti ravno strta jedrca podelujejo slivovki posebno fino vonjavo. Češplje se morajo torej v kamnitih ali pa lesenih koritih stolči, ali z mlinskim kamnom zmastiti, ali pa se izvršuje to na posebnih mlinih z železnimi ali pa kamnitimi valjarji. Zmaščene češplje kaže v pokonci postavljene z vratci previdene sode zmetati, ter jim tudi nekoliko vode dodati, recimo na 10 hektolitrov češpelj, 1 hektoliter. Dodana voda stanjši sladkor in to pa njegovo pokipenje (kisaenje) močno podpira, posebno ako so sodi shranjeni v gorkem, ne pa hladnem prostoru. Kadar je sod dovolj poln — manjkati ga mora namreč, da se kaka nesreča ne pripeti, še za dobro veliko pèd po dnom — zaprejo se mu vratica, v katera se pa namesto čepa vtakne kipelna voha tako, da se mora kipenje brez vsake dotike zraka vršiti. To ima dvojno korist zase. Prvič ni nikakor mogoče, da bi se drozgalica (zmaščene češplje) le količkaj scikala, veliko manj je pa še mogoče, da bi pri vrhu gajiti začela. Drugič drži se tako pod kipelno voho za kipenje nastavljena drozgalica noter do hude zime, da še dalje, prav zdrava nepokvarjena; da se pa slivovica še le v zimskem času napravlja, kuha, to je pa ravno najpravejše. Zakaj? Takrat imamo zlati čas za to, takrat imamo pa tudi sneg in led za močno hlajenje na razpolago. Močno silno hlajenje je pa kaj priporočati, kajti le ono nam pripušča hitro kuhanje slivovke, le ono nam daje pa tudi največ in sicer močne slivovke. Kdor le enkrat hlajenje s snegom ali ledom skusi, nigdar več ne bode precej na jesen,

in Turki so reveža napadali neprenehoma. Vse drugače v Bosni. Ondu je postal paša predrzni in premeteni Hasan. O njegovem rodu se različno pripoveduje. Valvazor trdi, da je bil po rojstvu Italijan, da je bil menih-benediktinec, da se je poturčil in postal hujši od pravih Turkov.

V onem času je trdnjava Sisek bila še jedina zapreka, ki je Turke ovirala, da niso popolnoma preplavili Hrvaške in slovenskih pokrajin. Lahko si toraj mislimo strah, ki je spreletel Slovence, ko so sprevideli in zvedeli, da si je Hasan v glavo utepel, uničiti zadnjo obrambo njihovo, prevažni Sisek. Vendar že dvakrat so ga združeni Slovenci in Hrvatje zayrnili.

Pa Hasan je bil vstrajen, leta 1593. privali se zopet pred Sisek. 25.000, ali kakor drugi trde do 50.000 mož prižene seboj. Dobro se je preskrbel z živežem, topovi, smodnikom, sploh z vsemi vojnimi potrebščinami. Nevarnost je bila grozna. Sisek je bil sicer močna trdnjava, a ker je bil ravno prejšnje leto oblegan in ker posadka ni bila velika, se je bilo vendar bati, da ga Hasan užuga. Načelnik trdnjave je to vedel in prosil pomoči

ko je še gorko, da dostikrat še celo vroče vreme, slivovke kahal. Pri kuhanju je seveda poglavitna reč tudi to, da se drozgalica v kotlu ne prismodi. Da se to zabrani, mora se drozgalica, dokler ne prične vreti, mešati. Še boljše se pa stori, da se mešanje opusti, zato pa v vsak kotel najprej celi škafe vode zlij in od začetka prav previdno kuri. Kaj prijetno je kuhanje, ako imaš hladilnik tako napravljen, da je v njem cev jako dolga in po kačje zvita. Tak hladilnik vidi lahko vsak, kadar hoče, v deželni kmetiški šoli na Grmu.

Shod katoliškega političnega slovenskega društva v Novem Mestu.

Večkrat smo vže povdarjali v našem listu, koliko pomembo ima za slovenski narod slovenski katoliški shod, ki je bil vlansko leto v Ljubljani. Njegovi sklepi nam morajo biti vodilo za ravnanje naše bodi si v katerih koli razmerah, ako hočemo res doseči pravo časno in večno srečo. Pa kako bi tudi ne bilo tako — vsaj so se posvetovali in govorili o teh sklepih najboljši in najplemenitiši možje slovenski iz duhovskega in svetnih stanov, možje ki so vže dostikrat pokazali ne le z jezikom, ampak tudi z dejanjem, kako prisrčen jim je blagor milega naroda slovenskega? Kako bi moglo biti drugače, — ko so naše početje blagoslovili ne le naši slovanski škofje, ampak celo glavar vesoljne cerkve, rimski papež.

Toda obilen plod bode rodil oni shod le takrat, ako preidejo njega sklepi našemu narodu v kri in mozeg. Da se pa to zgodi, jih mora poznati.

pri Hrvatih in Slovencih. Hitro se je zbrala majhna vojska, le 4000 mož, pa junaki so bili vsi do zadnjega. Ta vojska se je združila s Hrvati in udarila z njimi vred pred Sisek, pa kaj je bila ta peščica proti Turkom. Hasan niti verjel ni, da se ga upajo kristijani napasti. Ti so se res nekaj časa pomišljali, pa hrabri Andrej Turjaški je vse poveljnike prepričal, da se Sisek zamore na vsak način rešiti.

V prvi vrsti so stali Hrvatje, v drugi Slovenci, v zadnji nekaj tujih vojakov. Hasan je majhno vojsko krščansko tako zaničeval, da so ga le s težavo prepričali, da ga mislijo kristijani sploh napasti. Slednjič je moral verjeti. Dvigne se toraj z jedrom svoje vojske 18—20 tisoč mož in gre ž njimi prek Kolpe, čez katero je bil most napravil. Prvi napad Turčinov je bil silen, in Hrvatje ga navzlic vsemu junaštvu ne bi bili vzdržali, da jim niso na pomoč prišli Kranjci. Andrej Turjaški je namreč spoznal nevarnost, planil je mej Kranjce, rotil jih, naj rešijo Sisek in s tem svojo vero in domovino in vse svoje drage. Kakor levi planejo Kranjci nad Turke, ki so se

Storilo se je vže marsikaj v ta namen; zlasti so naši katoliški listi pojasnjevali to in ono — ali vendar smemo trditi, da je potreba še prav dosti dela, preden bomo na Dolenjskem dosegli ono plemenito svrhu — posebno še radi tega, ker naši ljudje čujejo tudi marsikaj katoliškemu shodu nasprotnega. Ni dosti samo pisati, marveč potreba je tudi ljudstvu z živo besedo kazati, kaj je bil katoliški shod in kaj namerava.

Radi tega se je obrnil tukajšni pododbor osrednega katoliškega odbora do gospodov v Ljubljani, naj blagovole v Novem Mestu prirediti javni shod ter govoriti našim vrlim ljudem, kakor so to storili vže v več krajih blizo Ljubljane. Z veseljem naznanjamo vže danes, da so se nam gospodje prijazno odzvali ter obljubili, da pridejo v naše mesto. Shod bude 30. julija ali pa 6. avgusta. V prihodnjem številki bomo naznanili čas in kraj shoda. Vže sedaj pa vabimo prav prijazno vse svoje somišljenike, naj naše dobre ljudi pripravljajo in nagovarjajo, da se obilno vdeleže shoda; tu se bodo prepričali, da katoliško ne govore in mislijo samo duhovni, ampak tudi učeni in imenitni svetni gospodje. Torej na shod v Novo Mesto!

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Pri nas doma je precej mirno vreme, ker nimamo nikacega zborovanja; pač pa se različne družbe na tihem pripravljajo, da po možnosti dosežejo svoj namen. Katoliškim društvom želimo le vztrajnosti, najboljšega vspeha. —

že zmage veselili in ne več pričakovali takega napada. Osupnejo, začno se umikati. Kmalu so vsi na divjem begu proti mostu, pa tudi tu že streljajo Slovenci na most. Turki skušajo čez Kolpo plavati, pa v gnječi jih večina potone, mej njimi Hasan sam. Od vseh 20000 rešilo se je le kakih 2500 na drugo stran. Hasan je bil z mosta ali yržen v gnječi ali je sam skočil, upajoč, da se bo lažje rešil.

Tudi čez reko so kristjani Turke preganjali, napadli njihov tabor, jih še tam zmagali in deloma pobili, deloma v vodo zagnali, kjer so potonili. Plen, ki so ga kristjani pridobili po tej slavni zmagi, je bil ogromen. Bežeči Turki so pustili svoje šotorišče, ki je bilo jako bogato opravljeno in polno dragocenega orožja, svoje topove, mej katerimi — bilo jih je 39, — so kristjani mnogo takih našli, koje so jim Turki v prejšnjih bitkah odvzeli. Turki so pa izgubili tudi večino svojih poveljnikov, ki so potonili, ali bili pobiti. Hasana so mrtvega iz vode potegnili, ter mu po divji šegi onega časa glavo odsekali, na kol nataknili in jo pred poveljnikom nosili, ko

Naši koroški bratje se vrlo boré proti velikej pramoči liberalnih Nemcev. Okrajni glavav celovški je necega župana kaznoval, ker mu je poslal slovenski dopis. Občina se je pritožila ter tudi dosegla pravico na Dunaju. Ako denar iz roke slovenske toliko plača kar iz nemške, ako nosi puško naš slovenski sin tako kakor nemški — zakaj bi potem ne imel pravice tudi jezik slovenski?!

V Trstu so imeli volitve za mestni in deželni zbor. Vlada je podpirala sedaj tako zvane konservativce, ki so še pošteni Avstrijci — a vendar-le so zmagali najhujši Italijani, koji le čez morje v Italijo škilijo. Hud udarec je to za Slovence, pa tudi za vlado, ki je doslej le preveč skozi prste gledala tem lahomom. Slovenec je vselej zvest, Slovan je dober Avstrijan — te podpirajte, pa bude kmalu drugače.

Veselo je, da se vrlo društvo sv. Cirila in Metoda jako pridno podpira. Zlasti dajo rodoljubi prvo ali tudi več prvih kron, koje dobé v roko. Pa je tudi potrebno, ker le po tem društvu bomo mogli ohraniti našo slovensko dečo ob meji jezikovej za vero in narod. Nemški šulferajn deluje z velikimi sredstvi — le z enacim orožjem se mu moremo ustaviti. Slovenci, krone društvu sv. Cirila in Metoda!

Delegacije so dovršile svoje delo. Ukrenilo, govorilo se je marsikaj dobrega; vrl katolišk poslanec je jako dobro bičal dvoboj, ki se še privoljuje vojakom, dasi božje, cerkvene in državne postave prepovedujejo tako „reševati si čast!“

Naš vrli poslanec Viljem Pfeifer je pri več

je praznoval svoj slovesni vhod v Karloyec. Tudi druge Turke so vojaki iz Kolpe potegnili in mnogo dragocenostij pri njih naplenili.

Sisek je bil rešen, rešena z njim slovenska in hrvaška zemlja! Ta glas je šel ne le po Avstriji, ampak še daleč naprej. Da, celo rimski papež je pohvalil junaškega Andreja Turjaškega. V pesnih so opevali junake, in še živi narodna pesem o baronu Ravbarju, ki se je poleg Andreja Turjaškega mej Kranjci najbolj odlikoval. V Ljubljani so napravili dve sliki te slavne bitve, ki se še vidite.

Pobožni Slovenci pa tudi onega niso pozabili, ki jim je to slavno zmago dal. Saj je bila ta zmaga res skoraj čudež: 4000 mož premaga 8—10krat večjo vojsko in jo skoraj popolnoma uniči, dočim kristjani niso imeli skoro nobene zgube na ljudeh. Trikrat so šli takoj po zmagi okolu Siska, vsakikrat so padli na kolena in Boga hvalili, da jim je dal toli slavno zmago. Tudi na Kranjskem so stanovi sklenili, dan sv. Ahacijja, zmaga je bila dobljena 22. junija, slovesno praznovati. Posebno se je to zgodilo na Turjaku.

prilikah povzdignil svoj glas za potrebe našega naroda. Prav posebno smo mu hvaležni, da je zahteval, naj se slovenskemu jeziku dá čast in pravica pri koroškem polku, v katerem je Slovencev veliko število — in pa da se je tako vrlo potegoval za trpina — kmeta.

Nemci in Mladočehi na **Češkem** se vedno bolj postavljajo po robu. Vzrok je, zlasti ker Mladočehi branijo osnovati dve novi sodišči na Češkem, ker trdijo, da bi se z nameravano razdelitvijo po narodnosti le Čehom škodilo. Kaj bode naredila vlada se še ne vé. Trdijo nekateri, da bode postavila tako premenila, da jej bode prosto osnovati sodišča, naj si tudi deželni zbor ne privoli. — Sicer pa se tudi med Nemci opazuje velika needinost. — Mladočehi preveč zabavljajo češkem plemstvu. Pomisliti bi morali, da ima plemstvo z Nemci večino, ako obrne Čehom hrbet.

Na **Hrvatskem** je hud boj med Mažaroni in prvimi Hrvati. Mažarska vlada ima povsod večino; vendar se vidno krepi prva národna stranka. Bog jej daj slednjič pošteno zmago. Dosegli jo bodo, ako so edini.

Veliko slavnost pa so obhajali Hrvatje in Srbi v dalmatinskem Dubrovniku, kjer se je postavil krasen spomenik velikemu jugoslovanskemu pesniku Gunduliču. Tudi nekaj Slovencev se je vdeležilo te slavnosti.

Kaj je novega po širokem svetu?

Volitve na **Nemškem** so končane. Vladi skorej ne bodo po godu, ker ni gotovo, da bi dobila večino, ki bi privolila, da se vojska še pomnoži,

Pa tudi v Pragi so slavno zmago pripisovali božji pomoči in se vodniku bojnih čet zahvalili sè slovesnim Te Deum. Iz zastave Hasanove napravili so mašni plašč, ki se hrani v Ljubljani v stolni cerkvi. Še dandanes se na sv. Ahacija dan bere jedna maša v njem.

Turški napadi po bitki pri Sisku sicer še niso ponehali, ampak ponavljali so se še naprej. Pa glavna moč bosenskih Turkov je bila pri Sisku zlomljena, posebno jim je pa še bitka pri Petriniji 1596 dala zadnji udarec. Potem so se tudi avstrijski yladarji jeli bolj zanimati za svoje zveste Slovence in ni jim bilo treba več popolnoma osamljenim braniti se.

Letos smo praznovali 300letnico te slavne zmage in zahvalili Boga, da je naše pradede rešil grozovite turške sužnosti ter nam ohranil našo vero. Da, nikoli mu za to dobroto ne moremo biti dovolj hvaležni. Pač prav je, da se je zapovedalo od više duhovske gosposke, da naj se obhaja ta spomin pretečeno ali pa prihodnjo nedeljo tudi pri službi božji.

kar bi stalo kacic 60 milijonov mark več na leto. Bog daj, da se to ne doseže!"

V **Italiji** so se pri bankah godile velike sleparije; vlada hoče sedaj temu konec narediti z novimi postavami. Ko se bode o tem obravnavalo, se bode pač pralo dosti umazanega perila.

Rusija se nam bolj prijazno kaže, kar pa baje Nemcem pruskim ni kaj po volji.

Bolgarija napreduje vsestransko; želimo tej lepej deželi, ki se je pred kratkem rešila turškega jarma, da jej prava sreča zasiže sedaj, ko ima po ženitvi knježeveje lastno vladajočo rodovino.

Piše se nam:

Iz Cateža pri Trebnjem. — Dalje časa se vže od nas v Vašem cenjenem listu nihče ni oglasil. Kje je Čatež, to sicer vsakdo vé, ker Dolenjcem je itak zelo priljubljena božja pot na Zaplaz. Ker pa imamo sedaj žalostnih in veselih novic, zato storim le svojo dolžnost, če to v Vaših novicah naznamim.

Žalostno je bilo, da nismo imeli dežja, kakor tudi pri vas, odkar je skopnil sneg. Žita so sicer dobro prezimila, lepo tudi sedaj kažejo, a s prvo košnjo bo slabo. Tolaži pa vendar našega kmeta opravičeno upanje bogatega vinskega pridelka. Trta kaže prav lepo. Bog nas varuj toče, potem se bo dobil še kak krajcar, da se plača davek in — obresti.

Nedeljo pred binkošti predaval je tu spoštovani gospod tajnik c. kr. kmetijske družbe Gustav Pirc. Govoril je v obče o trto-, sadje- in živinoreji. Ljudstva se je obilo zbralo. Da pa je njegov govor bil sejan na plodno njivo, kaže nekaj, s čimur se sme ponašati Čatežka fara. V nedeljo dné 4. junija sklical je učitelj g. Peter Pogačnik farane v šolo, da se posvetujejo, bi li ne bilo moči ustanoviti podružnico kmetijske družbe. In glej! Podružnica se je ustanovila in broji 40 udov, in je po številu farnih prebivalcev — tisoč duš — torej najmočnejša na Kranjskem.

Upam pa, da to število do novega leta naraste na petdeset. V začasni odbor voljeni so bili: Anton Zagorjan iz Zagorice, predsednik, Ardigal Janez, iz Čateške gore podpredsednik, Peter Pogačnik učitelj tajnik, Jože Kotar iz Doljenje vasi, blagajnik. Za odbornike pa: Pancar Anton iz Razborja, Gliha Fran iz Gorenje vasi, Zotlar Jože iz Roj, Miklič Fran iz Okroga. Gospod župnik je vsled preobilih opravkov za sedaj čast. predsedništvo odklonil. A to še ni vse. Veselo je, da ljudstvo izprevideva namen in korist kmetijskih podružnic; ali ganiti je moralo vsakega, ko je Fran Gliha, posestnik v Gorenji vasi za napravo trtnice odstopil del svoje najboljše njive za 12 let brezplačno. Tako imamo podružnico in ob enem vrt in trtnico. Ne morem drugače, da vskliknem: „Bog daj svoj blagoslov temu pričetju.“ —č—

Iz Hinj. — Dné 20. t. m. popoldne okoli 4. ure imeli smo velik požar v naši fari. Vas Sela, ki šteje 27 števil, je vsa do tal pogorela. Ogenj se je vnel ob času, ko so bili skoraj vsi ljudje na polju. Začel je goreti najprvo hlev za živino na zahodnji strani vasi. Ker je ravno malo prej nastal hud veter ter pihal proti oni strani, kamor je bila obrnjena vsa vas, ni čuda, da je bilo kar v trenutku vse v velikem plamenu. Pomagati ni bilo mogoče kar nič, če tudi so ljudje kmalo od vseh krajev prihтели gasit. Žalostno

in v grozovitnem strahu so morali le gledati, s kako mogočno slo spreminja neukrotljivi živelj vsa gospodarska poslopja v prah in pepel.

Škoda je zelo velika. Cenili so jo na 36.000 gld. A je še večja, zakaj zgorelo je nekterim gospodarjem čez 100 mernikov žita, enemu nad 200, pravijo, da nad 800 gld. papirn. denarja, veliko ovac, goved itd. Zlasti za cerkev sv. Jurija nam je žal. Bila je sicer slabo pokrita, a notranja oprava vsa nova. Nov oltar, nova dva mašna plašča, srebrn kelih, nova mašna knjiga, o vsem tem ni duha ne sluha več, vse je v prahu in le črno-osmojene stene še štrle proti nebu na mestu, kjer je stala prej kaj lična cerkvica. Zvonovi ležijo v črepinje razbiti na tleh, deloma so se tudi raztopili.

Kdo je zapalil, se ne vé prav. Govorijo, da so, kakor po navadi, otroci to storili. Kdaj se bodo vendar spametovali nekteri stariši, ki otroke same doma puščajo ter dajo vso prostost do vseh reči po vseh kotih v hiši. Naj bi se že enkrat nehali učiti od britke skušnje, ko je vse prepozno.

Revščina teh pogorelcev je zelo velika, potreba nujna, ker niti najpotrebnejšega niso rešili; prosimo torej, da se usmili teh ubogih siromakov, komur je dobrotljivi Bog dodelil več darov, kakor jih potrebuje. Milodare sprejema g. župnik v Hinjah p. Žužemberk. Povrniti bo slehernemu Bog stoterno onstran groba, po gorečih priprošnjah vseh Selskih pogorelcev.

Iz Podpreske dné 19. junija. — Vže dolgo ni bilo nobenega dopisa iz kočevskega okraja. Naj Vam jaz sporočim, rekel bi, žalostno in veselo novico, katera je obiskala našo malo v žlebu ležečo vasico. Ima več kakor 36 posest, pa je vendar odšlo čez 40 možakov iskat si boljše sreče v daljno Ameriko. Ostale ženske so od kraja moškega odhoda bile prav vesele, češ, bomo pa same! Katerih možje so vže več kakor po dve leti z doma, te so postale nekako klaverne in tihe, dasi dobivajo v obilnih svotah denarjev čez morje: mož je vendar le mož. Ker je pa gotovo, da ostane vsaki dlje kakor štiri leta v Ameriki, bode to malo prehuda kazen za ženske, dasi jo nekatere prav zaslužijo.

Bo pa li denar ameriški prinesel res srečo? Dvomim. Bog ohrani le ženske pametne — može pa verne in zdrave na duši in telesu!

Iz Cirknice dné 24. junija 1893. — Dosedaj bilo je pri nas hudo za življenje; pa še hujše nam je pretilo za v prihodnje, ker nas je mučila huda suša. Ljudje so hodili od daleč po vodo na naš potok. Dobili smo še o pravem času dovolj pohlevnega dežja, tako, da je kar videti sedaj, kako lepo se je polje popravilo. Sadja ne bode veliko; na drevju je mnogo mrčesa podobnega „nšem“ posebno na mladikah in listji. 21. t. m. obhajala je šolska mladež god svojega šolskega patrona sv. Alojzija. Pri sv. maši peli so šolarji prav dobro; vidi se, da ima mladina zdrava pljuča in da tudi v petji napreduje. 22. smo obhajali tudi 300letnico v spomin slavne zmage pri Sisku, ko so naši hrabri pradedje z božjo pomočjo ljutega Turka premagali. Zažgali smo velikanski „kres“ pa ne v strašni spomin, ko nekdanj, temveč v veselje, pri katerem se je zbralo in radovalo mnogo ljudstva. Godba je igrala, pevci so peli, rakete švigale so visoko proti nebu.

Pred nedavnim časom bil je v pošteni družbi neki „brezverec“, kateri ne veruje skoraj družega, kakor, da je voda mehka, kamen trd. Zabavljal je seveda zoper vero, duhovnike itd. Pri tej priliki pa mu je neki vsega spoštovanja vreden gospod tako

dobro posvetil, da ni mogel potem najti do belega dneva svojega stanovanja.

V vasi Ivanjeselo našel je posestnik Matija Matičič, pri podiranju neke stene zavitek bankovcev po: 1, 5, 10, 25 in 50 gl. (skupaj 120 gld.), kateri so bili narejeni leta 1807. Poslal jih je na Dunaj; če bode kaj zanje dobil, je dosedaj še — uganjka. (Milimo, da ne bode nič. Ured.)

Dol. Novice so poročale, da bode dobila Cirknica lastno sodnijo, bodi še dostavljeno, da je kupila v ta namen komisija hišo št. 37 za 20.000 gld. Jetnišnica za mirne duše zida se iz novega in bode že kmalo pod streho.

Poduk.

Da se gg. obrtniki delodajalci vsled nezglašenja svojih delavcev članom bolniške blagajne postavnih denarnih kazni obvarujejo, si dovoljuje podpisana okrajna bolniška blagajna v smislu postave z dné 30. marcija 1888. l., štev. 33 drž. zak. statuta, sestavljenega in vsprejetega od deželne vlade Kranjske v Ljubljani z dné 25. februarja 1889 in uradnih nazvanil vis. ministerstva za notranje zadeve, s tem sledeče poučilo podati: Vsakdo, ki ima kakoršnokoli obrtno podjetje, je pod kaznijo zavezan zglasti članom okrajne bolniške blagajne v Rudolfovem vse pri njegovem obrtu naravnost ali tudi le posredno vdeležene osebe, bodisi, da so tiste možkega ali ženskega spola, bodisi, da so tuje osebe ali obrtnikovi sorodniki ali njegovi otroci. Le obrtnik sam, oziroma njegova soproga nista dolžna biti član bolniške blagajne. — Dolžan je zglasti članom bolniške blagajne n. pr. gostilničar svoje natakarije, natakarije, gostilniške hišne hlapce, dekle, hišine in kuharice (in tudi, ako je kateri izmed teh gostilničarjev sin ali hčer) in ako tudi tisti vsaki in celi dan nepretrgoma ne pomaga v gostilni in se poleg pri gostilni tudi za druga dela rabi, vendar se pa večkrat v gostilni ali gostilniški kuhinji posredno ali neposredno gostilniškega obrta udeležuje, in če tudi v drugej hiši stanuje. Tudi je dolžan vsaki gostilničar, ako ima n. pr. eno, dve ali več gostilen in v teh svojega namestnika, tega z vsem njegovim pri obrtu pomožnim osebjem članom bolniške blagajne zglastiti.

Tako je dolžan tudi vsak trgovec in drugi obrtnik vse v podobnej meri pri njih obrtu vdeležene osebe bolniški blagajni članom zglastiti, med drugim tudi obrtne učence, začasne prodajalce in voznike, ki jim blago na semenj vozijo, brez ozira, ali je ta tujec ali (otrok) sin ali hči obrtnikova.

Dalje je dolžan zglastiti poleg vseh družih obrtov tudi vsak posamezni graditelj, stavbeni podjetnik, opekar, zidar, tesar, podjetnik voznje, lastnik kamnolomev, peščenih jam, pek in drugi, svoje delavce, zidarje, tesarje, voznike, kopače, hlapce, razvaževalce kruha in sploh vse, kateri se pri njegovem podjetju v delu nahajajo.

Delodajalci (krojači črevljarji in drugi) imajo tudi tiste delavce bolniškim članom zglastiti, kateri za njih na svojem (delavčevem) domu (stanujejo) delajo.

Vsakega delodajalca, kateri opusti vsprejetega delavca tekom treh dnij po ustupu v njegovo delo zglastiti članom bolniške blagajne, mora c. kr. okrajno glavarstvo postavno kaznovati.

Vsaki bolni član dobiva brezplačno zdravniško pomoč in zdravila, ako je pa dela nezmožen, tudi vsaki dan bolniško podporo, in ako umrje, pogrebni donesek,

ki je za moške po sledečih petih in za ženske po sledečih dveh kategorijah določen:

Spol	Kategorija	Bolniški donesek na mesec			Bolniška podpora na dan za slučaj dela nezmožnosti	Pogrebni donesek za slučaj smrti
		od delavcev	od delodajalcev	od obeh skupaj		
moški	I.	55 kr.	28 kr.	83 kr.	66 kr.	22 gld.
	II.	45 kr.	23 kr.	68 kr.	54 kr.	18 gld.
	III.	30 kr.	15 kr.	45 kr.	36 kr.	12 gld.
	IV.	20 kr.	10 kr.	30 kr.	24 kr.	8 gld.
	V.	—	15 kr.	15 kr.	12 kr.	4 gld.
ženski	I.	25 kr.	13 kr.	38 kr.	30 kr.	10 gld.
	II.	20 kr.	10 kr.	30 kr.	24 kr.	8 gld.

Z nastopom delavca v delo (§ 3) ima za njega delodajalec pričeti pri bolnišni blagajni plačevati bolnišni donesek, in poneha plačevati z dnem odznanila, brez ozira na dan izstopa delavca iz dela.

Delodajalec ima boln. donesek mesec v naprej plačevati in dan proglašanja učenca pomočnikom, takoj bolnišni blagajni javiti.

Vse druge postavne določila si zamore vsaki delodajalec in član upogledati v bolnišne blagajne pisarni v Rudolfovem v uradnih urah, ki so v delavnikih popoldan od 2—6 ure in v nedeljah dop. od 10—12 ure.

Ako imate Vi kaj tacihi oseb pri obrtu, ki so dolžne biti član bolnišne blagajne, a jih še niste članom zglasili, se Vas s tem v Vašem lastnem interesu opominja, da takoj tiste osebe v priloženo polo upišete in jo potem podp. boln. blagajni upošljete, ker bode te sicer postavno kaznovani.

Konečno naj bode omenjeno, da naj gg. delodajalci in delavci nikakor ne smatrajo pristop k bolnišni blagajni kakor kako novo breme ali davek, temuč tako, kakor je v istini, kot silno potrebno, človekoljubno, prekorigno napravo, v prid v boleznih navadno revnih zapuščenih delavcev, koje je mogoče prav ceniti šele v slučaju tolikrat nepričakovane bolezni.

Okrajna bolnišna blagajna v Rudolfovem,
meseca junija 1893.

Domače vesti.

(Deželni odbor kranjski) je pritrtil vlogi občinskega zastopa novomeškega za mestno hranilnico. Sedaj potrdi prošnjo še deželna vlada in hranilnica se bode lahko odprla.

(Kje je dobiti modre galice?) Nekateri poprašujejo, kje in počim se dobiva modra galica. Odgovorimo, da jo prodajajo naši trgovci gg. Kastelic v Kandiji, Pauser v Mestu po 28 kr. klgr. Oni, ki so jo naročili po kmetijski družnici vže spomladi, so jo dobili ceneje, ali sedaj se more dobiti edino le pri trgovcih, kakor smo povedali. Navadno jo prodaja tudi gospod Perko (Kenda) ali letos mu je tudi vže pošla.

(Novomeška društva) priredé dné 2. julija v spomin tristoletnice zmage nad Turkom pri Sisku slavnost s sledečim vsposedom: Ob polu 10. uri velika maša sè slavnosti primernim nagovorom v kapiteljski cerkvi. Meščanska garda, gasilno in rokodeljsko društvo gre korporativno k sv. maši, druga društva pošljejo odposlance. — Popoldan ob 3. grejo uniformovana društva. Meščanska garda, gasilno društvo, „Dol. Sokol“ in rokodeljsko društvo in corpore

s zastavami in godbo v hosto gosp. Smola, kjer bode ljudska veselica.

(Izvanredni občni zbor telovadnega društva „Dol. Sokol“) bode vsled odpovedbe našega občne priljubljenega staroste g. Janeza Mehora, dné 6. julija 1893. ob 8. uri zvečer v čitalničnih prostorih. Za mnogobrojno udeležbo vabi

odbor „Dol. Sokola“.

(Dela pri dolenski železnici) vrlo napredujejo; veselimo se tega, ker vže komaj čakamo, da nas popelje železna cesta. Predor pod sv. Ano so v sredo predrli, dela je še mnogo z obokanjem. Nesreč pa se pripetuje mnogo; mar nima nič pri tem opraviti nedelja? Doslej smo Dolenci ob nedeljah res počivali — a na železnici se vidi delati brez vsake potrebe. Ne čudimo se, ako Bog tepe: nedelja je njegov sveti dan.

(Vreme) je letos vedno čudno. Prej toliko časa suša, da smo zdihovali; — sedaj pa je lepo vreme par dni, pa nas zopet dež polije. Košnja je tu, žito zori, grozdje je deloma še v cvetju; vse potrebuje lepega vremena. Bog nam ga daj!

(V Schwentnerjevi knjigarni v Brežicah) so izšle „Pesni za visoki glas“ s spremljevanjem klavirja, zložil K. Hoffmeister op. 5. Pesni so zložene v modernem slogu in so pripravne za koncertne produkcije. — Cena 1 krona in 50 vinarjev.

(Potopila) se je pri vajah v lepem vremenu in mirnem morju najlepša in najtrdnjša angleška ladja in z njo tudi kakih 400 mornarjev z kapitanom vred. Trčila je namreč v drugo ladjo tako nesrečno, da je orjaška oklepnicca razpočila. Škode je več milijonov.

ZAHVALA.

Za mnoga sočutja med boleznijo in o smrti našega preljubega soproga, oziroma očeta in tasta, gospoda

Franc Rus-a,

posestnika v Mirni Peči,

izrekamo našo najtoplejšo zahvalo posebno prečastiti duhovščini, gg. pevcem iz Novega Mesta za ganljive nagrobnice in obilnemu številu spremljevalcev k poslednjemu počitku, kateri so se potrudili priti od daleč in blizo.

Mirna Peč, dné 26. junija 1893.

Žalujoči ostali.

ZAHVALA.

Za obile dobrote in za častno spremstvo pri pogrebu moje nepozabljive soproge

Viktorije Mader

izrekam vsim častitim prijateljem in znancem, posebno pa še dobrotljivim gospodom najtoplejšo zahvalo.

Novomesto, 15. junija 1893. (156)

Prostori sedanje pošte

na glavnem trgu pripravni za prodajalnico ali gostilno se oddajo v najem počeniš meseca avgusta t. l. Natančneje pové lastnica pl. Fichtenau.

Na Rudečem Kalu, pošta Trebnje se takoj in iz proste roke proda lepa in zidana

hiša s petimi sobami,

katera je pri glavnej cesti in pripravna za gostilno. Dalje pri njej je tudi tri orale zemlje in lep sadunosni vrt. Natančneje pové lastnik
(155) Ignacij Kužnik.

Stanovanje

obstoječe iz treh oziroma petih sob in z velikega vrta v Novem Mestu se odda počeniš z mesecem septembrom. Več pové lastnica Neža Rome, v Sevnem pod Trško Goro pri Novem Mestu. (157-1)

Pod Žalostno Goro pri Mokronogu je na prodaj radi selitve

lepo posestvo (159-1)

obstoječe iz mlina na tri tečaje, hiša v dvoje nadstropje in s cementom krita, njiv, travnika in gozda. — Kupi se lahko več ali manj zemlje in po dogovoru se za polovico denarja tudi počaka. Natančneje pové lastnik Josip Gorjup, Žalostna Gora pri Mokronogu.

Hiša št. 34 v Kandiji pri Novem Mestu

obstoječa iz dveh sob, delalnice, kleti, hleva, zraven hiše je tudi vrt in njiva, se odda takoj na več let v najem, ali pa se tudi proda. Več pové lastnica ravno tam. (154-2)

Na prodaj je nov mlin,

s tremi tečaji, prav dobro narejen, voda visoka ter jo je zmirom dosti, v dobrem kraju eno uro od železnice, pri cesti in je v bližji tudi premogokop. Pri najemu so tudi njive in travniki. Plačati je jeden del takoj, ostalo pa se lahko plačuje v letnih obrokih. Več se izve pri Janezu Lenardu, v Rajhenburgu na Štajerskem. (139-3)

Brata Appe,

v Kandiji poleg Novega Mesta

uljudno naznanjata, da sta otvorila že lansko leto izdelovalnico za vsakovrstne lončene peči, štedilnike s kahlami vsake barve, za župnije, grajščine, sodnije, šole, salone, kopelne kadi, netišča za rastlinjake, cevi za stranišča, v ognju nepokončljive opeke, itd. Vsega tega imata zalogo, katero priporočata prečast. duhovščini in slav. občinstvu. Tudi se priporočata za popravljanje in stavbe peči in štedilnikov, kar izvršujeta točno, dobro in po nizkih cenah. (146-3)

Za škropljenje trt, krompirja in fižola priporočam za to kaj pripravno

škropilnico

v obliki škarij.

Škropilnica kaj intenzivno dela, in kar jo posebno priporoča, je lastnost, da, ker od tal vkvišku škropi, s tem tudi pod liste tekočino žene.

Dobiva se pri (162-1)

Franc Seidl-nu v Novem Mestu.

Dimnikarski pomočnik

ali pa učenc za dimnikarstvo, iz dobre hiše, kateri je lepega vedenja, se takoj sprejme pri gosp. Franc Hönigmann, dimnikarskemu mojstru v Novem mestu.

V Št.-Jurji pri Mirni Peči se proda takoj in iz proste roke

lepo posestvo,

ki meri 35 oral (johov) in sestoji iz gospodarstvenega poslopja, katero je še v jako dobrem stanu, več lepih gozdov, vinogradov in nekaj travnikov. Kdor hoče to posestvo kupiti, bodisi vže skupaj ali na drobno, naj se oglasi pri podpisanem lastniku, kjer se zvé tudi cena.

Franc Zupančič, (150-2)

posestnik v Št.-Jurji, hiš. štev. 19, pošta Mirna Peč.

Izjava.

Vsled zopetnih vprašanj iz krogov naših naročiteljev izjavljava opetovano izrecno, da je najin pristni

Finger-jev

Plzenski Pivni Grenčec

izključljivo od naju izumljen, ter da se proizvaja pristen in izviren zgloj v najini tovarni za Plzenski pivni grenčec v Plznu, in da se izvažata direktno le od najine strani. Prosiva torej, ne zamenjavati našega izbornega, v celi monarhiji uvedenega krepčila za želedec (ob jednom vzlic jako fini kakovosti cenjeno konsumno blago) s pijačami z enakimi nazivi, in da se ne dá nobeden zvabiti po nikakih manevrih ali še tako pompeznih reklamah, nego da blagovoli pri naročevanju našo tvrdko natančno uvaževati.

Z velespoštovanjem (158-1)

Tovarna za Plzenski pivni grenčec
Henrik & Adolf Finger.

Franc Čuden,

(72-7)

urar

preje J. Geba v Ljubljani slonove ulice št. 11 priporoča svojo bogato in največjo zalogo švicarskih ur, po najnižjih cenah, zlatih, srebrnih, nikelnastih, stenskih (Pendeluhren) in budilnic, verižic, prstanov, uhanov, murčkov in drugih v to stroko spadajočih stvari. Popravila natančno in dobro naredim. Poštna naročila se hitro izvršujejo. Ceniki so zastoj in tudi po pošti pošiljajo. V cenikih je natančneje popisano, kakošne ure da so, koliko časa jamčim (garantiram) in zamenjam.

Stare srebrne ure imam po 3—5 gold.

V grajsčini Bajnof pri Novem Mestu je naprodaj več vrst

prav dobrega vina

raznih letnikov. Oddaja se v vsaki množini in po jako nizki ceni. Pokušnje se ne pošiljajo. (149-2)

Lekarna pri 'kroni'

Josip-a Bergmann-a

v Novem Mestu

kupuje zdravilne rastline in cvetja, kakor: ajbiš, popelne, zobnik, komilice, tavžent rože itd. (153-2)

Opanke

fine, za gospode, gospé in otroke (148-2)

ima v veliki zalogi in po nizkih cenah

Tone Virant, Novo Mesto.

Na prodaj

je za tri gatteržage vsa železnina, 1 žaga za tavoleté, vsakovrstne kolesa za remenje in kolesa za hitri tek (Schwungräder) zobna kolesa, vsakovrstna tečaja (Lager), osi (Wellen); dobi se tako železje po nizki ceni in novo ali malo rabljeno vsake vrste za mline in žage pri

Janezu Lenard-u,

(140-3)

v Rajhenburgu.

J. C. Juvančič,

posestnik vinogradov in trgovec v Dolenji Šiški priporoča svojo veliko zalogo

Dolenjskega vina do tri leta starega, hrvatskega, istrijskega, slavonskega, dalmatinskega

in italijanskega vina po najnižji ceni. Za pristnost, v barvi in naravi v vsakem obziru garantiram. Poskušnje le v sodih od 56 litrov in več. (137-3)

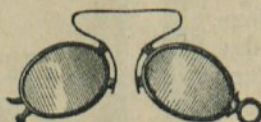
Gustav Forgacs,

zlatar v Novem Mestu

priporoča p. t. občinstvu svojo zalogo zlatnine in srebrnine, kakor tudi najboljše vrste dobro posrebrnega jedilnega orodja, in tacega od bele kovine (Chinasilber). — Dalje dobro uravnane žepne in stenske ure. — Velika izbira očalov, nanosnikov, termo- in barometrov itd.

Poprave k očalom in nanosnikom se točno napravljajo, tudi posamezni deli napravijo. (143-3)

Vse v mojo stroko spadajoče poprave izyršim točno, vestno

po primerno nizki ceni, ter garantiram za izvršeno delo.